

Kleine opleidingen, een spanningsveld

Focus op **vakma** *aan tot denken*

Kleine mbo-opleidingen, ze zijn lastig, maar organiseerbaar. Nog wel. Focus op vakmanschap zet aoc's aan het denken. Soms zullen er pijnlijke keuzes gemaakt worden.

“Leerlingen hebben er recht op dat ze kwalitatief goede opleidingen krijgen”, zegt mbo-teamleider Aad van der Burg (Nordwin College): “Je moet ze met passie bedienen. Maar de vraag is of dat bij te kleine opleidingen wel kan.” De plantenteeltopleiding in Leeuwarden is een voorbeeld van een kleine opleiding. Opgeteld zitten in alle leerjaren van de bol-opleiding 24 leerlingen. Het merendeel van hen heeft gekozen voor een akkerbouwopleiding, maar er zit ook een leerling die kiest voor boomkwekerij en een voor glastuinbouw. Het groene mbo kent veel voorbeelden van kleine opleidingen. Zo zijn er bij Groenhorst in Emmeloord 15 leerlingen, verdeeld over drie jaar, die de niveau 4 opleiding paardenhouderij volgen. En bij Edudelta College in Goes zijn er 21 leerlingen fruitteelt, verdeeld over negen klassen.

Kwaliteit

“Lastig,” erkent locatiedirecteur Jeroen van Drie, “maar het is te organiseren door de te kleine klassen te combineren met andere opleidingen.” Zo volgen de fruitteeltleerlingen in Goes de algemeen vormende vakken met opleidingen veehouderij en akkerbouw. De generieke teeltvakken als bemesting, bodemkunde en gewasbescherming volgen ze met andere plantenteeltleerlingen. Naast een bpv-dag en een dag projectonderwijs hebben ze op vrijdag een fruitteeltdag. De fruitteeltdocenten verzorgen dan voor alle 21 leerlingen een fruitteeltprogramma. Sommige leerlingen beginnen het eerste uur, anderen later. “Het vraagt veel van docenten,” erkent Van Drie,

“ze moeten een gedifferentieerd programma aanbieden. Als school heb je het georganiseerd, maar eigenlijk leg je het probleem neer bij de docenten. Dat is een spanningsveld.” Om docenten te helpen, gaat het aoc ze samen met het APS bijscholen in het gedifferentieerd lesgeven in heterogene groepen.

Net als in Goes slagen de meeste groene mbo-scholen er wel in kleine opleidingen te organiseren door klassen waar mogelijk te combineren met andere opleidingen. Daarnaast organiseren ze vakdagen in samenwerking met andere locaties binnen het aoc, of met andere aoc's. Zo organiseert Groenhorst voor de leerlingen paardenhouderij uit Emmeloord en Almere een gemeenschappelijke beroepsdag. Edudelta organiseert samen met Helicon Opleidingen en fruitteeltorganisatie NFO voor de fruitteeltleerlingen eens in de vier weken een dag op een praktijklocatie. En de aoc's met akkerbouwopleidingen organiseren samen met het CIV Akkerbouw verschillende vakdagen. Leerlingen uit Goes (Edudelta) en Groningen (AOC Terra) reisden afgelopen winter meerdere keren naar Emmeloord en Dronten voor themadagen gericht op pootaardappelen. “Ondanks de afstand waren ze zeer enthousiast”, verzekert Van Drie. Toch kun je je afvragen of je zo voldoende kwaliteit biedt. Is een opleiding voldoende herkenbaar voor leerlingen? Is er voldoende niveau? Uit een alumni-onderzoek bij Clusius College blijkt volgens CvB-lid Gerard Oud dat niveau 4-leerlingen die zijn ingestroomd in het hbo het niveau van de mbo-opleidingen achteraf te laag vinden. “De instroomrechten van vmbo-leerlingen met een

nschap zet

kl-diploma voor niveau 4 komt het niveau niet ten goede. Maar als je dan ook nog leerlingen van verschillende niveaus 2, 3 en 4 combineert, zoals vaak gebeurt, krijg je een cumulerend effect. De kwaliteit van kleine opleidingen komt daardoor in het gedrang.” Toch willen aoc’s de kleine opleidingen graag houden. “Als je een opleiding afstoot, ben je die kwijt. Maar het tij is aan het keren”, zegt Oud. Als uitvloeisel van ‘Focus op vakmanschap’ bezinnen onderwijsinstellingen zich op de positie van de kleine opleidingen.

Spreiding

Doelmatigheid van opleidingen is een speerpunt van de nota ‘Focus op vakmanschap’ die de

overheid in 2011 uitbracht en die in 2015 uitgevoerd moet zijn. De nota wil versnippering van opleidingen tegengaan, omdat het de kwaliteit van de opleidingen niet ten goede komt. Maar scholen moeten ook rekening houden met de bereikbaarheid voor leerlingen en de aansluiting op de vraag van sectoren en regionale arbeidsmarkt. Het streven naar doelmatigheid zet scholen aan het denken. Daarmee samenhangend vindt een herziening van de kwalificatiestructuur plaats, met veel minder kwalificatiedossiers. Bovendien vindt – met ingang van volgend schooljaar – een verkorting en intensivering van de opleidingen plaats. Het minimum aantal begeleide uren gaat omhoog van 850 naar 1000

Kleine opleidingen, het is te organiseren, maar eigenlijk leg je het probleem neer bij de docenten

Aoc's willen kleine opleidingen graag houden. Als je een opleiding afstoot, ben je haar kwijt. De vraag is of je voldoende kwaliteit biedt, of het betaalbaar is en organiseerbaar

Door intensief samen te werken met het bedrijfsleven kun je – ook in de toekomst – werken aan een kwalitatief goede invulling, ook van breder opgezette opleidingen

Kijk voor links bij dit artikel op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 4

uur en er is minder ruimte voor de bpv. De opleidingen zullen breder van opzet zijn. “Het maakt de organisatie van kleine opleidingen niet makkelijker”, denkt Van Drie. “We benutten de bpv-ruimte nu optimaal. Kun je straks opleidingen voldoende herkenbaar aanbieden?” vraagt hij zich af. Herkenbare vragen, ook bij andere onderwijsinstellingen. Kun je opleidingen blijven aanbieden? Is het organiseerbaar, betaalbaar en kun je voldoende kwaliteit bieden? Is concentratie van opleidingen een oplossing? Het samenwerkingsverband 4Groen van de aoc’s Nordwin College, AOC Terra, AOC De Groene Welle en AOC Oost kiest niet voor concentratie, zegt locatiedirecteur Meindert Jan Oostland van AOC Terra. Hij participeert in een werkgroep van teamleiders en docenten die mogelijkheden verkent voor de kleine opleidingen. Wat zijn de kleine opleidingen? Wat is de gemeenschappelijk-

heid? Hoe kun je opleidingen verbreden en tegelijkertijd via de keuzeprofielen voldoende herkenbaarheid garanderen?

De spreiding van specifieke opleidingen zul je waar mogelijk moeten behouden, denkt Oostland. “De arbeidsmarkt vraagt er om. Uit kosten oogpunt is het ook voor ouders en leerlingen van belang. Hoe verder ze moeten reizen, hoe meer leerlingen afzien van hun keuze voor een opleiding. Voor leerlingen zijn specifieke opleidingen een vehikel om een mbo-diploma te halen. Denk aan opleidingen loonwerk of dierverzorging. Wanneer je concentreert gaat dat ten koste van de levensvatbaarheid van de locaties. Voor scholen is de organiseerbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van de specifieke opleidingen van belang. Dat is een spanningsveld waarbinnen we keuzes moeten maken. Het gaat niet om concentreren maar registreren.”

Keuze

Oostland denkt dat de opleidingen in de basis algemener zullen worden, geheel in lijn met de herziene kwalificatiestructuur. Dat er minder ruimte is voor bpv, ziet hij niet als een belemmering. “We moeten de onderwijstijd effectiever invullen. Ik zie veel mogelijkheden door in kenniscentra samen te werken met experts uit het bedrijfsleven, aansluitend bij wat er in reguleren gebeurt.” Gerard Oud van Clusius College denkt aan vergelijkbare oplossingen. “Voor plantenteeltopleidingen kun je een goed generiek programma samenstellen met in de profilering aandacht voor onderwerpen als veredeling, plantenfysiologie, bemesting of bodemkunde. Door veel intensiever samen te werken met het bedrijfsleven kun je werken aan een kwalitatief goede beroepsinvulling.”

De vraag blijft of aoc’s alles blijven aanbieden zoals nu het geval is. Steeds moet je je afvragen of het organiseerbaar en betaalbaar is en of je voldoende kwaliteit biedt, zegt Anne Dijk, locatiedirecteur van Groenhorst Emmeloord-Dronten “Als het antwoord op twee van die drie vragen negatief is, moet je durven beslissen te stoppen met een opleiding. Dat is een pijnlijke keuze, zoals we twee jaar geleden ook met bloem hebben gedaan.” Leerlingen zullen in een aantal gevallen meer moeten reizen, zoals de akkerbouwleerlingen in Goes nu al doen. Voor de zomer moet veel duidelijk worden. ■